

Ткаченко Т.П.

доц., к. е. н. ФММ НТУУ «КПІ»

Войтюк О.Т.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Проаналізовано розвиток зовнішньоекономічної діяльності як суттєвого фактору підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах усієї країни. Досліджено діяльність, яка сприяє відтворенню експортного потенціалу країни, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту, залученню іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпеченню економічної безпеки України.

Ключові слова: підприємство, зовнішньоекономічна діяльність, оподаткування, ринкова інфраструктура, виробництво.

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіки процес засвоєння вітчизняними товаровиробниками зарубіжних ринків супроводжується значними труднощами і проблемами, які обумовлені недосконалістю форм фінансових розрахунків, нерозвиненістю транспортної і ринкової інфраструктури, договірно-правової бази, практики регулювання митних процедур і оподаткування. Для стабілізації господарської діяльності підприємств, всіх учасників ринкових відносин є зовнішньоекономічна діяльність – одна із сфер господарської діяльності, яка пов'язана з міжнародною виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом товарів, виходом підприємств на зовнішній ринок.

Проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств завжди були центром уваги вчених-дослідників. В Україні зазначеними проблемами займаються такі дослідники як Тирпак І., Кредисов А., Дерев'янка О., Завьялов П., Шкурупій О., Кириченко О., Білий В., Губенко В., Лозенко А., Павленко Ф., Щербак В., Яковлев А., Якубовський М. та ін. [1, 2]

Постановка завдання. Метою статті є виявлення основних шляхів покращення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств.

Завданням статті є аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Вдосконалення та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Результати дослідження. Аналіз економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності проводять для того, щоб обґрунтувати

пропозиції про продаж, купівлю товарів, оцінити структуру, що склалася, напрямки зовнішньоторговельного обороту підприємства.

Показники ефективності ЗЕД підприємства та їх аналіз дозволяють виявити вигідність зовнішньоекономічних операцій з імпорту і експорту [5].

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності оцінюється за трьома напрямками, а саме:

а) за рівнем управління – на рівні держави, окремого регіону, конкретного підприємства, його підрозділів;

б) за видами діяльності – зовнішня торгівля, науково-технічне співробітництво, валютно-фінансова, інвестиційна діяльність, спільне підприємництво тощо;

в) за часовим інтервалом – коротко-, середньо- і довгостроковий.

Для визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства використовують методичку, за якою розраховується ряд показників для визначення економічної ефективності експорту:

$$EE_{EKC} = B_{B\Phi} + B_T - B_{EKC}$$

де EE_{EKC} – показник економічного ефекту експорту, грн.; $B_{B\Phi}$ – еквівалент у грн. відрахувань у валютний фонд підприємства, який розраховується шляхом перерахунку валютної виручки у гривні за курсом на день надходження валюти, грн; B_T – виручка у грн. обов'язкового продажу валюти, грн; B_{EKC} – повні витрати підприємства на експорт, грн.

Здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, керівники підприємств обов'язково аналізують її ефективність.

Розраховуються показники економічної ефективності імпорту:

$$E_{IMT1} = \frac{Ц_{II}}{ЦС},$$
$$E_{IMT2} = \frac{O_{II}}{B_{IMT}},$$

де E_{IMT1} та E_{IMT2} – показники ефективності імпорту $TBpII$ (товарно виробничого підприємства); O_{II} – обсяг продукції, що випускається на даному $TBpII$, у внутрішніх середньорічних цінах, тис. грн, B_{IMT} – витрати на імпорт даного $TBpII$, тис. грн. $TBpII$

На основі внутрішньої та зовнішньої інформації підприємства про стан реалізації конкретних товарів на міжнародному ринку визначаються показники, які дозволяють обґрунтовувати стратегію зовнішньої діяльності підприємства, а саме: свідчать про наявність нових продуктів, що задовольняють вимогам міжнародного ринку та про можливості започаткування нового напрямку в бізнесі.

Такий аналіз передбачає визначення альтернатив з позиції оцінки якості товарів, що існують на ринку і пропонуються підприємством, новизни продукції, собівартості виробництва і, зокрема, умов доставки (як одного з найбільш значимих елементів у складі витрат), рівня задоволення

потреб клієнтів, наявності добре організованої дилерської мережі, висококваліфікованого персоналу тощо.

В умовах глобалізаційних процесів Україна може претендувати на місце одного з головних експортерів продовольства в світі. Про це свідчить те, що 2011 р. Україна увійшла до трійки найбільших експортерів зерна у світі: по ячменю – 1 місце, пшениці – 6 місце. Займає третє місце у світі по виробництву насіння соняшнику, друге – по виробництву соняшникової олії, і перше – по експорту цієї продукції [8].

Як показує досвід Росія, безсумнівно, була і залишається одним з найважливіших торговельних партнерів України. Наприклад, з 2004 по 2011 рік обсяг експорту українських товарів і послуг виріс більш ніж у 3 рази, до 25,5 мільярда доларів.

При цьому питома вага експорту з України до Росії, так само як і російського імпорту, в загальному обсязі зовнішньої торгівлі нашої країни досягає приблизно 50 %. Хоча ще на початку 2000-х років імпорт суттєво переважував експорт до Росії. Це говорить про те, що чим ми більше експортуємо туди – тим відчутніші для України інциденти, що відбуваються на митниці.

На даний час Росія займає 4 місце за обсягами інвестицій в Україну серед 129 країн світу. Однак, структура російського експорту та імпорту вже за підсумками нинішнього року може істотно змінитися, якщо ситуація на митниці не нормалізується і блокада товарів буде повторюватися.

Порівняно з минулими роками експорт продукції АПК виріс на 30 % і складає більше \$10 млрд. За оцінками вітчизняних учених і експертів, при умові ефективного використання в Україні наявного природно ресурсного потенціалу (в першу чергу, потужного земельного ресурсу), підвищення врожайності основних культур і продуктивності худоби до рівня відповідних показників країн ЄС держава зможе щорічно робити до 100 млн. т зерна, до 15 млн. т олійних культур, до 4 млн. т м'яса, до 18 млн. т молока, більше 20 млрд. шт. яєць і т.д.

У 2012 році загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами в Україні склав 153,5 мільярда доларів. З них 68,8 мільярда прийшлося на експорт, а 84,7 мільярда доларів – на імпорт. Зовнішня торгівля України товарами у 2012 році, мільйонів доларів.

Більше чверті, 18,9 мільярдів доларів експортних доходів надійшло від продажу продукції металургійної галузі, майже повністю за рахунок чорних металів та виробів з них.

Ще у 2011 році експорт металів складав близько третини від загального показнику, причому цей загальний показник у між 2011 та 2012 роками майже не змінився, а в 2011 році він становив 68,4 мільярда доларів.

Імпорт металів та металургійної продукції у 2012 році склав 5,2 мільярда, здебільшого, так само, за рахунок чорних металів та виробів з них.

Другою за важливістю статтею експорту товарів у 2012 році стали продукти рослинного походження – більше 9 мільярдів доларів. В основному, мова йде про дві їх категорії – зернові культури та насіння і плоди олійних рослин – відповідно, 7 та 1,75 мільярда доларів.

У порівнянні з 2011 роком експорт рослинної аграрної продукції виріс більш ніж на 60%. Можливо, можна говорити про тенденцію до заміни металургійної продукції аграрною у якості найважливішої статті експорту.

Про великі потенційні можливості України у сфері експортної діяльності свідчить той факт, що в 2011 р. було здійснено зовнішньоторговельні операції з партнерами зі 167 країн світу, і обсяги зовнішньої торгівлі товарами склали 170 млрд. 962 млн. дол. США, хоча, на жаль, збереглося негативне сальдо в зовнішній торгівлі товарами – 6 748 млрд. дол. США. Найтісніші економічні зв'язки існують з Росією, Білоруссю, Німеччиною, Італією, Туреччиною, Китаєм та Індією.

Непогано збільшився експорт товарів в країни Євросоюзу після приєднання до нього найближчих сусідів України – Польщі, Угорщини, Румунії та Словаччини. Позитивно є динаміка торгових стосунків з Азербайджаном, Казахстаном, Таджикистаном, Туркменістаном і Узбекистаном.

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України на сучасному етапі відбувається під впливом інтеграційних процесів. Прагнення України зайняти відповідне місце в системі світового господарства, використовуючи свій значний потенціал, гальмується рядом факторів, які негативно впливають і на загальний економічний розвиток [4].

На нашу думку виправити та стабілізувати ситуацію з утворенням негативного сальдо в зовнішній торгівлі товарами дозволить реалізація нової редакції Плану заходів з подолання негативного сальдо у зовнішній торгівлі, яка затверджена розпорядженням Уряду від 29 квітня 2013 року.

Висновки. Наукова цінність статті полягає в розкритті проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств, яка завжди знаходилася у центрі уваги вчених-економістів.

Серед напрямків модернізації зовнішньоекономічної політики необхідно відмітити підтримку діяльності та підвищення конкурентоспроможності експортерів на традиційних ринках та в освоєнні ними нових ринків збуту завдяки, зокрема, створенню спеціалізованого фінансового інституту, орієнтованого на кредитування та страхування експортних поставок, продовженню розбудови системи оперативного відшкодування ПДВ експортерам на «автоматичних» засадах тощо.

Необхідно надавати держані гарантії щодо участі наших компаній у міжнародних тендерах, стимулювати вітчизняний машино-технічний експорт, а також експорт харчової та сільськогосподарської продукції шляхом запровадження спеціальної системи кредитування обігових коштів виробників.

Основні напрями покращення ситуації та подолання негативних тенденцій в Україні повинні стати удосконалення інституційної

інфраструктури та сприяння експорту і активізація застосування механізмів СОТ для захисту національних економічних інтересів. Також є стимулювання розвитку високотехнологічних галузей виробництва, усунення бар'єрів для залучення іноземного капіталу, удосконалення організаційно-економічного та правового середовища експортно-імпоротної діяльності в Україні.

Найвагомішими чинниками економічного зростання в Україні є технологічний імпорт (визначає близько 60 % змін промислового виробництва) та технологічний експорт (20 % змін промислового виробництва). Натомість вага експорту металопродукції у зміні динаміки промислового виробництва залишається незначною – менше 5 %.

На нашу думку саме технологічний експорт є вагомим рушієм економічного зростання в Україні на противагу експорту сировини.

Список використаних джерел

1. Завьялов П. Проблемы международной конкурентоспособности товаропроизводителей и пути их решения / П.Завьялов // Маркетинг. – 2008. – № 10. – С. 45-49.
2. Тирпак І.В. Основи економіки та організації підприємництва / І.В. Тирпак, В.І.Тирпак, С.А.Жуков / Навчальний посібник. – К.: Кондор. – 2011. – 284с.
3. Костриця М.М. Геоекономічні пріоритети України в контексті інтеграційних процесів / М.М. Костриця // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 4. – С. 239–242.
4. Борисова Л.П. Позicionирование Украины на рынке товаров и услуг в восточном партнерстве / Л.П. Борисова // Бізнесінформ. – 2012. – №3. – С. 78-82.
5. Семенов Г. А. Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності акціонерного товариства / Семенов Г. А., Семенов А. Г. // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 4 (18). – С. 54-59.
6. Україна на міжнародних ринках – 2007: проблеми та перспективи [Центр Разумкова]. – К., 2008. – 258 с.
7. Шкурупій О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Навч. посіб.] / Шкурупій О.В., Гончаренко В.В., Артеменко І.А. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.

Ткаченко Т.П.

доц., к.э.н. ФММ НТУУ «КПІ»

Войтюк О. Т.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье определены проблемы повышения эффективности внешнеэкономической деятельности предприятий. Проанализировано развитие внешнеэкономической деятельности как существенного фактора повышения эффективности хозяйственной деятельности как на уровне отдельных предпринимательских структур, так и в масштабах всей страны. Исследована деятельность, которая способствует восстановлению экспортного потенциала страны, повышению

конкурентоспособности украинских товаров на мировых рынках, формированию рациональной структуры экспорта и импорта, привлечению иностранных инвестиций на взаимовыгодных условиях, обеспечению экономической безопасности Украины.

Ключевые слова: предприятие, внешнеэкономическая деятельность, налогообложения, рыночная инфраструктура, производство.

Тkachenko T.P., Voytyuk O.T.

EFFECTIVENESS OF INTERNATIONAL BUSINESS

In the article the problem of increasing the efficiency of foreign economic activity. The development of foreign economic activity as a significant factor in increasing the efficiency of economic activity at the level of individual businesses, and across the whole country. The activity that contributes to the reproduction of the export potential of the country, increasing the competitiveness of Ukrainian goods on world markets, the formation of a rational structure of exports and imports, attraction of foreign investments on mutually beneficial terms, ensuring economic security of Ukraine.

Keywords: enterprise, foreign trade, taxation and market infrastructure industry.

Хринюк О.С.

к.е.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Ляшенко Є.Ю.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглядаються теоретичні питання проведення економічного аналізу виробничо-фінансової діяльності підприємств за допомогою аналітичних показників, які використовуються в процесі оцінки стану виробництва підприємства та його фінансового стану. Визначаються напрямки та об'єкти аналізу, а також значення аналізу для прийняття управлінських рішень в ході виробничої діяльності підприємства з метою досягнення бажаного прибутку. Під час дослідження даного аспекту, особлива увага приділяється таким показникам виробничо-фінансової діяльності, як: обсяги випуску продукції, обсяги реалізації продукції, собівартість виготовленої продукції, фінансовий результат від господарської діяльності, а також показники рентабельності підприємства, які, в свою чергу, мають значний вплив на визначення економічної ефективності роботи підприємства.